

Goedkeuring van het op 15 november 1965 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en in handelszaken (Trb. 1966, 91)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

Algemeen

Het hierboven aangehaalde verdrag, waarvan de Franse en de Engelse tekst in *Tractatenblad* 1966, 91 en de Nederlandse vertaling in *Tractatenblad* 1969, 55 is opgenomen, is, in zijn definitieve tekst, opgesteld tijdens de Tiende Zitting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht¹⁾. Het behelst een herziening van de regelingen betreffende de mededeling in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of handelszaken, die zijn neergelegd in de artikelen 1-7 van het op 17 juli 1905 te 's-Gravenhage gesloten Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering²⁾ en in de artikelen 1-7 van het op 1 maart 1954 te 's-Gravenhage gesloten Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering³⁾.

Bedoelde regelingen van de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 voorzien in een systeem van rechtshulp voor de mededeling van stukken in het buitenland (een andere verdragstaat), waarbij voor de aanvraag om zo'n mededeling de consul van de verzoekende staat moet worden ingeschakeld. Met name deze inschakeling van de consul leidt er bij dit systeem toe, dat het stuk slechts moeizaam en met verlies van veel tijd kan worden medegedeeld aan degene voor wie het bestemd is. Dit laatste is in nog veel sterkere mate het geval indien de aanvraag om mededeling langs diplomatieke weg moet worden gedaan: volgens de genoemde regelingen is een verdragstaat zonder enige beperking bevoegd voor mededelingen op zijn grondgebied te verlangen, dat de aanvraag langs die weg tot hem wordt gericht.

Gelet op het vorenstaande wil het thans aan de orde zijnde verdrag in de verhouding tussen de staten die het aanvaarden voor de in zijn artikel 1 omschreven gevallen een nieuw systeem van rechtshulp voor de mededeling van gerechtelijke alsmede van buitengerechtelijke stukken in het buitenland mo-

gelijk maken (artikelen 2-7, 17 en 18), dat er toe zal kunnen leiden dat een stuk veel spoediger wordt medegedeeld aan degene voor wie het is bestemd dan mogelijk is bij toepassing van het systeem van rechtshulp van de genoemde Rechtsvorderingsverdragen. Om de mededeling van een stuk in een andere verdragstaat volgens dit nieuwe systeem mogelijk te maken, moet elke staat die het verdrag aanvaardt in ieder geval een autoriteit aanwijzen die, als centrale autoriteit, bevoegd is tot het ontvangen en (doen) uitvoeren van alle uit de andere verdragstaten afkomstige aanvragen om mededeling van stukken (artikel 2; men zie ook artikel 18). De aanvraag wordt door de bevoegde autoriteit of deurwaarder van de staat van herkomst van het stuk rechtstreeks gericht tot de centrale autoriteit (of, desgewenst, tot een overeenkomstig artikel 18 aangewezen andere autoriteit) van de staat van bestemming van het stuk (artikel 3). De volgens de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 noodzakelijke inschakeling van een consulaire (of diplomatieke) ambtenaar komt derhalve bij het nieuwe systeem te vervallen. Eveneens met het doel een vlotte afdoening van aanvragen om mededeling te bevorderen heeft het verdrag een modelformulier voor die aanvragen vastgesteld (artikel 3 en bijlage). De mededeling geschiedt op een van de in artikel 5 genoemde wijzen. Voor de te bezigen taal zie men artikel 5, derde lid, en artikel 7. Artikel 6 geeft een regeling voor de door de aangezochte staat af te geven verklaring over de uitvoering (of de onmogelijkheid daarvan) van een aanvraag. Voor de kosten geldt het algemene voorschrift van artikel 12. De mogelijkheid om bij overeenkomst tussen twee of meer verdragstaten op bepaalde punten afwijkende regelingen te treffen is voorzien in artikel 20. Men zie nog de artikelen 21, 24 en 31.

Het verdrag laat, al of niet voorwaardelijk, binnen zijn toepassingsgebied nog andere wijzen van betekening of kennisgeving van stukken in het buitenland toe (artikel 8-11; men zie ook de artikelen 24 en 25). De in het geldende recht van de afzonderlijke verdragstaten bekende methoden voor de mededeling van stukken in het buitenland, blijven (ook) voor het werkingsgebied van het verdrag toegelaten, zij het dan onder de krachtens de artikelen 8-11 eventueel gestelde voorwaarden. Zo zal een stuk ook door een diplomatieke of consulaire ambtenaar van de verdragstaat van herkomst van dat stuk in een andere verdragstaat kunnen worden medegedeeld, indien het recht van eerstgenoemde staat deze methode kent en het stuk volgens artikel 8 van het verdrag op die wijze in een andere verdragstaat kan worden meegedeeld. Deze methode is in Nederland gebruikelijk voor de kennisgeving in het buitenland van overeenkomstig artikel 4,8° van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering betekende exploit, bestemd voor personen die een bekende woonplaats in een land buiten het Koninkrijk hebben. Indien tussen Nederland en dat land geen overeenkomst van kracht is die voor de mededeling van elkanders stukken rechtstreeks verkeer tussen de wederzijdse autoriteiten toestaat (men zie de artikelen 11 en 24), moet het in dat Nederlandse voorschrift bedoelde afschrift ter kennisgeving aan de persoon voor wie het exploit is bestemd, naar het ministerie van Buitenlandse Zaken worden gezonden. Dat ministerie pleegt die kennisgeving te doen geschieden door een

¹⁾ Bij deze opstelling is uitgegaan van een voorontwerp, afkomstig van een door de Haagse Conferentie benoemde en in februari 1964 te 's-Gravenhage bijeengekomen speciale commissie. Dit voorontwerp en het definitieve ontwerp van de Tiende Zitting zijn toegelicht in rapporten van de hand van de Portugees V. Taborda Ferreira. Het voorontwerp en beide toelichtende Rapporten zijn opgenomen in „*Actes et Documents*” Tome III, blz. 65 e.v., 74 e.v. en 363 e.v. In de thans volgende toelichting op het verdrag is hier en daar naar die rapporten verwezen, waarbij genoemde „*Actes et Documents*” zijn aangeduid met „Tome III”.

²⁾ Franse tekst en Nederlandse vertaling in *Staatsblad* 1909, 120. Dit verdrag is thans nog slechts van belang voor de verhouding tussen het Koninkrijk (Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen) en IJsland en tussen Suriname en België, Bondsrepubliek Duitsland, Denemarken, Finland, Frankrijk, Hongarije, Israël, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Spanje, Tsjecho-Slowakije, Zuidslavië en Zwitserland.

³⁾ Franse tekst en Nederlandse vertaling in *Tractatenblad* 1954, 40. Behalve het Koninkrijk (Nederland en de Nederlandse Antillen) zijn thans partij bij dat verdrag: België, Denemarken, Bondsrepubliek Duitsland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Israël, Italië, Japan, Luxemburg, Marokko, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Spanje, Tsjecho-Slowakije, U.S.S.R., Vaticaanstad, Zuidslavië, Zweden en Zwitserland.

Nederlandse diplomatieke of consulaire ambtenaar in het woonland van bedoelde persoon en daartoe het ontvangen afschrift naar zo'n ambtenaar door te zenden. Behoudens het bepaalde in zijn artikel 8, verplicht het verdrag Nederland derhalve niet, deze methode te verlaten en te vervangen door die van artikel 3 van het verdrag. Wel moet in aanmerking worden genomen dat een stuk, wanneer voor zijn mededeling in een andere verdragstaat de methode van artikel 3 van het verdrag wordt gevolgd, veel sneller en ook met grote zekerheid zijn bestemming zal kunnen bereiken, dan mogelijk is wanneer men die mededeling door tussenkomst van het ministerie van Buitenlandse Zaken doet plaatsvinden door een diplomatieke of consulaire ambtenaar. Deze omstandigheid zal, naar moet worden verwacht, er indirecte toe dwingen voor de mededeling in een andere verdragstaat van het afschrift van overeenkomstig artikel 4,8° van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering betekende exploit, ondanks het ontbreken van een verplichting daartoe, de tussenkomst van de centrale autoriteit van die andere verdragstaat te doen inroepen. Gelet op het hieronder te bespreken artikel 15 van het verdrag zal die indirecte dwang zich met name doen gelden in gevallen waarin het exploit een dagvaarding inhoudt.

Ten aanzien van stukken, die het geding inleiden, zoals dagvaardingen, streeft het verdrag een bijzonder doel na. Het wil het belang van buitenlandse verweerders bij de mogelijkheid van het voeren van verweer in bescherming nemen. Dit doel tracht het verdrag te bereiken door de rechters van de verdragstaten de toepassing van zijn artikelen 15 en 16 voor te schrijven. Hierdoor wordt binnen het werkingsgebied van het verdrag ingegrepen in het recht van de afzonderlijke verdragstaten op het terrein van de mededeling van voor het buitenland bestemde stukken, zij het langs indirecte weg en alleen indien en voor zover het verdrag dit voor het bereiken van genoemd doel noodzakelijk acht. In dit opzicht verschilt het verdrag principieel van de bovengenoemde regelingen van de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954, die het recht van de afzonderlijke verdragstaten op genoemd terrein slechts hebben aangevuld met een systeem van rechtshulp. Artikel 15 noodzaakt een verdragstaat een in zijn interne recht eventueel voorkomend stelsel voor de mededeling van voor het buitenland bestemde stukken, waarbij voor die mededeling althans rechten kan worden volstaan met een in die verdragstaat zelf te verrichten handeling (fictieve mededeling), in de verhouding tot de andere verdragstaten wat betreft dagvaardingen e.d. te verlaten. In dit verband dient vooral te worden gedacht aan het onder meer in Nederland (men zie het reeds genoemde voorschrift van artikel 4,8° van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) bekende stelsel van de betekening ten parkette voor de mededeling van stukken aan personen die binnenlands niet, doch in het buitenland wel bereikbaar zijn. Dit stelsel laat in de gevallen waarin het mede te delen stuk een dagvaarding inhoudt, het belang van de eiser, zo spoedig mogelijk zijn rechten geldend te kunnen maken, zwaarder wegen dan het belang van de verweerder, verweer te kunnen voeren. Daarom kan bij dat stelsel rechtens worden volstaan met een in het land van het geding zelf te verrichten fictieve mededeling van het stuk aan de verweerder. Wel moet het stuk na die betekening ter kennisgeving aan de verweerder naar het buitenland worden gezonden, maar of het ook werkelijk zijn rechten geldend te kunnen maken, zwaarder wegen dan het belang van de verweerder, verweer te mededeling door en op het tijdstip van de betekening ten parkette irrelevant. Verschijnt de verweerder niet, en is de termijn van dagvaarding – die bij voorbeeld in Nederland op genoemd tijdstip begint te lopen – in acht genomen, dan is het voor de mogelijkheid van het verlenen van verstek tegen die verweerder onverschillig wat er na de betekening ten parkette met het stuk is gebeurd. De (ongecorrigeerde) toepassing van het stelsel van de betekening ten parkette vergroot dan ook de mogelijkheid, dat tegen een buitenlandse verweerder een geding aanhangig wordt gemaakt en gevoerd, en ook een (verstek-)vonnis wordt gewezen, zonder dat deze daarvan op de hoogte is of zelfs maar kan zijn. Hierop gelet wil artikel 15 ter

bescherming van genoemd belang van buitenlandse verweerders, de mogelijkheid van fictieve mededeling in een verdragstaat van voor verweerders in een andere verdragstaat bestemde dagvaardingen e.d. uitsluiten. Immers, volgens dat artikel zal de rechter van een verdragstaat in een geval, als bedoeld in de aanhef van het eerste lid van dat artikel in het algemeen – namelijk behoudens het bepaalde in het laatste lid van het artikel – geen beslissing tegen de niet-verschenen verweerder mogen geven, indien en zolang niet is gebleken dat van het stuk, dat het geding inleidt voor de mogelijkheid van het voeren van verweer tijdig mededeling is gedaan door een in het buitenland verrichte handeling, als bedoeld in het eerste lid onder a of b, van het artikel, of, wanneer door die verdragstaat de in het tweede lid van het artikel bedoelde verklaring is afgelegd, indien en zolang niet aan elk van de in dat tweede lid genoemde voorwaarden is voldaan. Het artikel zal er voor Nederland – ook indien voor ons land de verklaring van het tweede lid van dat artikel wordt afgelegd – toe leiden dat de dagvaarding van een in een andere verdragstaat wonende verweerder, niet door haar betekening overeenkomstig artikel 4,8° van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geacht mag worden aan die verweerder te zijn medegedeeld. Die betekening zal wel gehandhaafd mogen blijven ter vaststelling van het tijdstip van aanvang van de termijn van dagvaarding. Voor mededeling van het stuk zal echter een in de andere verdragstaat verrichte handeling (betekening, kennisgeving of afgifte van het stuk) zijn vereist en bovendien zal die handeling, wil het stuk daardoor als meegedeeld mogen worden beschouwd, zo tijdig moeten zijn geschied, dat de verweerder gelegenheid heeft gehad verweer te voeren. Men zie voor artikel 15 verder bij de artikelsgewijze toelichting.

Artikel 16 bevat een voor het bereiken van het gestelde doel noodzakelijke aanvulling van de regeling van artikel 15. Mocht tegen een door artikel 15 beschermde niet-verschenen verweerder ondanks de omstandigheid dat hij niet tijdig kennis heeft gekregen van het stuk dat het geding inleidt, toch een verstekbeslissing zijn gegeven en heeft hij ook niet zó tijdig kennis gekregen van de beslissing dat hij gelegenheid had een rechtsmiddel aan te wenden, dan kan hem (tenzij het een in het laatste lid van artikel 16 bedoelde beslissing betreft), indien aan elk van de in artikel 16, eerste lid, gestelde voorwaarden is voldaan, op zijn daartoe strekkend verzoek een nieuwe termijn voor het aanwenden van een rechtsmiddel worden gegeven, mits het verzoek is gedaan binnen een redelijke termijn, als bedoeld in het tweede lid, of, wanneer de verdragstaat waar het geding gevoerd wordt een verklaring als bedoeld in het derde lid heeft afgelegd, binnen de in die verklaring genoemde termijn.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1. Volgens het eerste lid is het verdrag van toepassing in alle gevallen waarin in burgerlijke of handelszaken een gerechtelijk of buitengerechtelijk stuk ter betekening of kennisgeving naar het buitenland (hetgeen wil zeggen: naar een andere verdragstaat) moet worden gezonden. Volgens het tweede lid is het verdrag evenwel niet van toepassing, indien – in een in het eerste lid bedoeld geval – het adres van degene voor wie het stuk bestemd is, onbekend is.

Het verdrag lost geen kwalificatievraagstukken op. Of bij voorbeeld een gerechtelijk stuk al of niet een burgerlijke of handelszaak betreft, is derhalve aan het oordeel van de afzonderlijke verdragstaten overgelaten. Dat hierdoor moeilijkheden zullen ontstaan is niet te verwachten. Onder de werking van de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954, die evenmin kwalificatievraagstukken oplossen, is van dergelijke moeilijkheden niet gebleken.

Voor buitengerechtelijke stukken zie men artikel 17 en de hierna volgende toelichting daarop.

De woorden „signification” („betekening”) en „notification” („kennisgeving”) zijn naast elkander gebezigd, om tot uitdrukking te brengen dat voor de toepasselijkheid van het verdrag onverschillig is op welke wijze, door een al of niet formele

handeling en al of niet met rechtshulp van de verdragstaat van bestemming, het stuk ter kennis moet worden gebracht van degene voor wie het is bestemd.

Het verdrag geeft niet zelf aan in welke gevallen een stuk ter betekening of kennisgeving naar het buitenland (naar een andere verdragstaat) moet worden gezonden. Het laat dit punt geheel over aan het interne recht van de verdragstaat van herkomst van het stuk (Tome III, blz. 366 Cc.). Dit betekent dat het verdrag, behoudens het bepaalde in het tweede lid van het onderwerpelijke artikel, de afgrenzing van zijn toepassingsgebied geheel overlaat aan het interne recht van de afzonderlijke verdragstaten. In alle gevallen waarin een gerechtelijk of buitengerechtelijk stuk volgens het interne recht van een verdragstaat ter betekening of kennisgeving naar een andere verdragstaat moet (voor de artikelen 15 en 16: moest) worden gezonden is het verdrag van toepassing – kan derhalve door eerstgenoemde verdragstaat voor die betekening of kennisgeving de in de artikelen 2–7 geregelde rechtshulp worden ingeroepen en moet de rechter van die verdragstaat de artikelen 15 en 16 toepassen –, mits het gevallen betreft, waarin de persoon voor wie het stuk is bestemd in die andere verdragstaat, omdat zijn adres aldaar bekend is, geacht kan worden aanstonds bereikbaar te zijn. Uit het laatste volgt dat het niet behoort tot de taak van de centrale autoriteit van de verdragstaat van bestemming onbekende adressen op te sporen en dat de bescherming die de artikelen 15 en 16 beogen te verlenen aan buitenlandse verweerders zich niet tevens uitstrekt over verweerders die in een verdragstaat niet geacht konden worden aanstonds bereikbaar te zijn.

Artikel 2. Zoals reeds werd opgemerkt in het algemene gedeelte moet iedere staat die het verdrag aanvaardt, teneinde de betekening of kennisgeving volgens het nieuwe systeem van rechtshulp op zijn grondgebied mogelijk te maken, een centrale autoriteit aanwijzen (lid 1). Zo'n staat zal voorts de werkwijze van zijn centrale autoriteit moeten regelen (lid 2). Voor de mogelijkheid voor een bondsstaat om meer dan één centrale autoriteit aan te wijzen en voor een staat om ook nog andere autoriteiten te belasten met het ontvangen en (doen) uitvoeren om betekening of kennisgeving overeenkomstig de artikelen 3–6, zie men artikel 18. Voor de voorgeschreven kennisgeving van de aanwijzing door de verdragstaten van hun centrale en andere autoriteiten zie men artikel 21, eerste lid, aanhef en onder *a*, en tweede lid, aanhef en onder *c*, alsmede artikel 31, aanhef en onder *e*.

Artikel 3. Uit het eerste lid blijkt in de eerste plaats dat slechts autoriteiten of deurwaarders van een verdragstaat aanvragen om betekening of kennisgeving mogen richten tot de centrale (of eventueel andere) autoriteit van de verdragstaat van bestemming van het stuk, dus niet particuliere personen. Voor het overige laat het verdrag het geheel in de interne wet van de afzonderlijke verdragstaten over, welke functionarissen, autoriteiten en/of deurwaarders, bevoegd zijn die aanvragen te doen. Ook de vraag wie als „autoriteit” van een verdragstaat valt aan te merken, wordt door het interne recht van de verdragstaat beslist. Hierop gelet zullen Britse „solicitors” zich tot de centrale autoriteiten van de andere verdragstaten mogen richten.

In de tweede plaats blijkt uit het eerste lid dat de bevoegde autoriteit of deurwaarder van de verdragstaat van herkomst zich rechtstreeks, derhalve zonder tussenkomst van de consul of welke andere autoriteit dan ook, zal richten tot de centrale autoriteit van de verdragstaat van bestemming van het stuk. Daartoe zal hij ingevolge artikel 18, tweede lid, ook steeds bevoegd zijn, indien laatstgenoemde verdragstaat met toepassing van het eerste lid van dat artikel nog andere autoriteiten heeft belast met het ontvangen van aanvragen.

In de derde plaats blijkt uit het eerste lid dat de aanvraag moet worden opgemaakt door invulling van een formulier, dat overeenstemt met het daarvoor door het verdrag vastgestelde model. Gelet op de bijlage bij het verdrag moet de aanvraag bestaan uit twee afzonderlijke delen: een deel dat de eigenlijke

aanvraag bevat (op de achterzijde waarvan de in artikel 6 bedoelde verklaring moet worden gesteld), en een deel dat de essentialia weergeeft van het stuk, waarvan de betekening of kennisgeving moet worden gedaan. (Men zie voor dit tweede deel van de aanvraag artikel 5, laatste lid, voor de bij beide delen te bezigen taal artikel 7, en voor afwijkingmogelijkheden artikel 20 aanhef en onder *b*). Bij juist gebruik van de voor de aanvraag voorgeschreven formulieren zal kunnen worden voorkomen, dat bij de afdoening van aanvragen om betekening of kennisgeving moeilijkheden ontstaan doordat verdragsbepalingen niet in acht zijn genomen. Verwezen zij hier naar artikel 4.

In de vierde en laatste plaats blijkt uit het eerste lid, dat ten aanzien van een overeenkomstig het onderwerpelijke artikel gedane aanvraag geen legalisatie van stukken of een daarmede gelijk te stellen formaliteit is vereist. Ook deze bepalingen zal kunnen bijdragen tot een snelle afdoening van aanvragen.

Over het tweede lid zij opgemerkt, dat van het voorschrift van dat lid volgens artikel 20 aanhef en onder *a* zal kunnen worden afgeweken bij een tussen twee of meer verdragstaten te sluiten overeenkomst. Mede van belang kan in dit verband zijn artikel 24. Een voorbeeld van een overeenkomst, als bedoeld in dat artikel levert artikel 2 van het op 23 juli 1964 door het Koninkrijk met Oostenrijk gesloten verdrag tot vereenvoudiging van het rechtsverkeer (*Trb.* 1964, 140) op. Volgens deze bepaling behoeft een over te maken stuk niet, zoals artikel 3, eerste lid, van het Rechtsvorderingsverdrag van 1954 voorschrijft, in tweevoud te worden overgemaakt. Mocht ook Oostenrijk partij worden bij het onderwerpelijke verdrag, dan zal dit artikel 2 derhalve tussen Nederland en Oostenrijk van kracht blijven.

Voor de taal of de vertaling van het stuk waarvan betekening of kennisgeving moet worden gedaan, zie men artikel 5, derde lid.

Artikel 4. Dit artikel voorziet de mogelijkheid dat moeilijkheden rijzen, doordat de aanvrager om betekening of kennisgeving verdragsvoorschriften nopens de aanvraag niet in acht heeft genomen. Zoals hierboven, bij de behandeling van artikel 3, reeds werd opgemerkt, zullen zulke moeilijkheden bij een juist gebruik van de door het verdrag voorgeschreven formulieren kunnen worden voorkomen. Mochten er evenwel zulke moeilijkheden ontstaan, dan zullen zij rechtstreeks en zo spoedig mogelijk tussen de aanvrager en de centrale autoriteit dienen te worden opgelost en daartoe zal die autoriteit zijn bezwaren onverwijld en gemotiveerd aan de aanvrager kenbaar moeten maken.

Opgemerkt zij nog dat in de Nederlandse vertaling van het verdrag, zoals deze is opgenomen in *Tractatenblad* 1969, 55, in artikel 4 het woord „onverwijld” achter het woord „hiervan” blijkt te zijn weggevalen. Deze en nog enige andere omissies zijn inmiddels, door de zorg van de tweede ondergetekende, hersteld door een mededeling in *Tractatenblad* 1969, 210 Rubriek C.

Artikel 5. Blijkens de aanhef van het eerste lid zal de centrale autoriteit van de aangezochte staat het stuk of zelf of door een ander doen betekenen of kennisgeven. Mede gelet op artikel 18, eerste lid, zal de interne wet van de aangezochte staat te dezen beslissend zijn.

Uit het eerste en tweede lid gezamenlijk blijkt dat het stuk op drie wijzen ter kennis kan worden gebracht van degene voor wie het is bestemd.

Moet van het stuk in een vorm als bedoeld in het eerste lid, onder *a* betekening of kennisgeving worden gedaan en laat de interne wet van het land van bestemming onder de omstandigheden van het geval een fictieve betekening of kennisgeving toe, dan wordt deze wijze van mededeling door het verdrag in het algemeen, dus ook voor de toepassing van artikel 15 met betrekking tot het geding inleidende stukken, als genoegzaam aangemerkt. Men denke hier bijvoorbeeld aan artikel 2 van het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Mocht een (bonafide) verweerder door zo'n toegelaten fictieve mededeling niet tijdig, met het oog op de mogelijkheid van het voe-

ren van verweer, kennis hebben gekregen van de dagvaarding, dan wordt hij beschermd door artikel 16.

Een bijzondere vorm, als bedoeld in het eerste lid onder *b*, van artikel 5, mag alleen worden geweigerd indien die vorm in strijd is met de wet van de aangezochte staat. Een betekening of kennisgeving bijvoorbeeld in tegenwoordigheid van een aantal getuigen, mag derhalve niet worden geweigerd op de enkele grond dat genoemde wet die vorm niet kent (Tome III, pagina 369, onder XI).

De in het tweede lid genoemde wijze van kennisgeving door eenvoudige afgifte is volgens dat lid slechts mogelijk, indien degene voor wie het stuk is bestemd, dit vrijwillig aanneemt. Deze voorwaarde brengt mee, dat kennisgeving van een stuk op de hier bedoelde wijze slechts mogelijk is door afgifte aan de persoon zelf, voor wie het stuk is bestemd. Afgifte bijv. aan een huisgenoot van die persoon levert mitsdien voor de toepassing van het verdrag geen kennisgeving op.

Eenvoudige afgifte is, onder de genoemde voorwaarde, volgens het tweede lid altijd mogelijk, behoudens in het geval dat (uitsluitend) is verzocht om betekening of kennisgeving in een bijzondere vorm, als bedoeld onder *b* van dat tweede lid. Ook indien uitsluitend is verzocht om betekening of kennisgeving in een in de aangezochte staat wettelijk voorgeschreven vorm, kan derhalve worden volstaan met eenvoudige afgifte.

Het derde lid regelt de kwestie van de taal of de vertaling van het stuk zelf, waarvan de betekening of kennisgeving wordt verlangd (Voor de taal waarin de aanvraag moet zijn gesteld zie men artikel 7). Anders dan volgens de corresponderende voorschriften van de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 (artikel 3, eerste lid, onderscheidenlijk artikel 3, tweede lid) behoeft het stuk, voor een betekening of kennisgeving in een wettelijk voorgeschreven vorm van de aangezochte staat of in een bijzondere vorm, slechts te zijn gesteld in de taal, of in een van de talen van het land van de aangezochte (centrale) autoriteit, indien deze autoriteit dit verlangt. De bedoeling van dit mildere nieuwe voorschrift is, de aanvrager (dat wil zeggen degene ten behoeve van wie de aanvraag wordt gedaan) niet zonder werkelijke noodzaak te belasten met de vertaling van het stuk; het kan zijn dat de belangen van degenen voor wie het stuk bestemd is, vertaling niet vorderen, waarbij in aanmerking dient te worden genomen, dat deze dank zij het bepaalde in het laatste lid van het onderwerpelijke artikel juncto artikel 7, tweede lid, in ieder geval van de essentialia van het stuk kennis kan nemen in een voor hem althans in het algemeen begrijpelijke taal (men zie hierover nader het hieronder over bedoeld laatste lid opgemerkte). Twee of meer verdragstaten kunnen van het voorschrift afwijken (artikel 20 aanhef en onder *b*) terwijl artikel 24 ook te dezen van belang kan zijn. Men zie voor dit laatste hetgeen hierboven is opgemerkt over artikel 3, tweede lid.

Het laatste lid van artikel 5 handelt over het hierboven reeds ter sprake gekomen gedeelte van de aanvraag dat de essentialia van het stuk waarvan betekening of kennisgeving wordt verlangd moet weergeven. Ook dit gedeelte van de aanvraag is een in te vullen formulier, waarvan het model door het verdrag is vastgesteld. Men zie voor dat model het deel van de bijlage bij het verdrag, dat het opschrift „*Eléments essentiels de l'acte*” („Aard en onderwerp van het stuk”) draagt. Dit gedeelte van de aanvraag moet (bij gelegenheid van de betekening of kennisgeving van het stuk) worden afgegeven aan degene voor wie het stuk is bestemd, terwijl volgens artikel 7, tweede lid, het formulier voor dat gedeelte moet zijn ingevuld in één van de in dat lid genoemde talen. Mede in aanmerking genomen, dat het stuk zelf, waarvan betekening of kennisgeving moet worden gedaan, volgens artikel 5, derde lid, niet steeds behoeft te zijn gesteld in de taal van de aangezochte staat, wil het verdrag hierdoor voor alle gevallen bewerkstelligen dat degene voor wie het stuk bestemd is althans van de aard en de voornaamste inhoud van het stuk kennis kan nemen in een voor hem begrijpelijke taal, waartoe derhalve, naast de taal van de aangezochte staat, de Franse en de Engelse taal geacht worden te behoren. Evenwel kunnen twee of meer verdragstaten afwijken

van het voorschrift van artikel 5, vierde lid (artikel 20 aanhef en onder *c*. Men zie ook in dit verband artikel 24).

Artikel 6. Volgens dit, met artikel 5 van de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 corresponderende artikel, moet de aangezochte staat er voor zorg dragen dat degene ten behoeve van wie de aanvraag om betekening of kennisgeving is gedaan, in het bezit komt van een geschrift („attestation”, „verklaring”) dat diverse gegevens bevat over de uitvoering van die aanvraag dan wel, eventueel, over de onmogelijkheid van die uitvoering.

Uit het eerste lid volgt in de eerste plaats dat een verdragstaat een autoriteit moet aanwijzen, belast met het afgeven van de in het artikel bedoelde verklaringen. Voor de kennisgeving van zo'n aanwijzing aan de andere verdragstaten zie men artikel 21, eerste lid, aanhef en onder *b*, en tweede lid, aanhef en onder *c*, alsmede artikel 31. Een staat zal zowel zijn centrale autoriteit als een andere, al of niet rechterlijke autoriteit met het afgeven van bedoelde verklaring kunnen belasten. Volgens het toelichtend rapport (Tome III, blz. 370, XII) is het de bedoeling van de opstellers van het verdrag, dat een staat ook deurwaarders kan belasten met het afgeven van zulke verklaringen. (Men zie voor het geval van aanwijzing van deurwaarders het hieronder over het derde lid van het artikel opgemerkte).

In de tweede plaats volgt uit het eerste lid dat ook de verklaringen moeten worden gegeven door invulling van formulieren waarvoor het verdrag een model heeft opgesteld. Voor de taal (of talen) waarin de verklaring moet zijn gesteld zie men artikel 7.

De verklaring moet de in het tweede lid (en ook in het desbetreffende modelformulier) genoemde bijzonderheden vermelden. Is het in enig geval niet mogelijk gebleken de aanvraag uit te voeren, dan moeten de redenen in de verklaring worden vermeld. Door deze voorschriften over de inhoud van de verklaring zal zij alle gegevens bevatten waarover de rechter van de verzoekende staat in voorkomende gevallen moet beschikken voor zijn beslissing of artikel 15 al of niet moet worden toegepast.

In het derde lid is aan de aanvrager de bevoegdheid toegekend om, indien de verklaring niet is opgemaakt door de centrale autoriteit, te verlangen dat die verklaring door de centrale of een rechterlijke autoriteit voor gezien wordt getekend. Men zie in dit verband het hierboven over het eerste lid van het artikel opgemerkte.

Volgens het laatste lid moet de verklaring, wie haar ook mag hebben opgesteld, steeds rechtstreeks worden toegezonden aan de aanvrager.

Artikel 7. Dit artikel is hierboven reeds ter sprake gekomen bij de toelichting op artikel 3 (eigenlijke aanvraag), artikel 5, vierde lid (deel van de aanvraag dat de aard en de voornaamste inhoud van het stuk weergeeft), en artikel 6 (verklaring). Herinnerd zij hier nog eens aan artikel 20 aanhef en sub *b* en *c* en aan artikel 24.

Artikel 8. De methode van directe mededeling langs diplomatieke of consulaire weg, die in dit artikel – uiteraard onverminderd het bepaalde in de artikelen 15 en 16 – is toegelaten, is in veel landen gebruikelijk. Gelijk hierboven in het algemeen gedeelte reeds werd opgemerkt, wordt deze methode, tenzij rechtstreeks verkeer tussen de wederzijdse autoriteiten is overeengekomen, ook in Nederland toegepast voor de kennisgeving in het buitenland van overeenkomstig artikel 4,8° van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ten parkette betekende exploitatie. Zij is door het verdrag overgenomen uit de verdragen van 1905 en 1954. Uit de corresponderende regelingen van die verdragen (artikel 6) is gehandhaafd, dat bij deze methode voor de mededeling van het stuk de vrijwillige medewerking is vereist van degene voor wie het stuk is bestemd. Men lette in dit verband op het gebruik in artikel 8 van de woorden „sans contrainte” – „without application of any compulsion”. Voorts is uit die regelingen overgenomen, dat

een verdragstaat tegen mededeling volgens deze methode op zijn grondgebied aan andere dan de eigen onderdanen van de verdragstaat van herkomst van het stuk bezwaar kan maken. Anders echter dan volgens die regelingen moet, ter voorkoming van onzekerheden hierover, van zo'n bezwaar blijken uit een uitdrukkelijk daartoe afgelegde verklaring. Voor de kennisgeving van zo'n verklaring van een verdragstaat aan de andere verdragstaten zie men artikel 21, tweede lid aanhef en sub *a* en *c*, en artikel 31, aanhef en sub *e*. Het wil de ondergetekenden voorkomen, dat wat Nederland betreft, tot het afleggen van deze verklaring geen aanleiding bestaat.

Artikel 9. In dit artikel laat het verdrag, uiteraard wederom onverminderd de artikelen 15 en 16, de door de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 vooropgestelde methode van indirecte mededeling langs consulaire weg toe. Een verdragstaat zal ook voor het ontvangen en doen uitvoeren van op de wijze van het artikel toegezonden aanvragen om betekening of kennisgeving zijn centrale autoriteit kunnen aanwijzen. Voor de kennisgeving van zulke aanwijzingen aan de andere verdragstaten zie men artikel 21, eerste lid, aanhef en onder *c*, en tweede lid, aanhef en onder *c*, alsmede artikel 31, aanhef en onder *e*.

De bevoegdheid, van een verdragstaat te verlangen dat aanvragen om betekening of kennisgeving van stukken op zijn grondgebied slechts langs de diplomatieke weg tot hem worden gericht, wordt door artikel 9, tweede lid, beperkt tot de gevallen, waarin buitengewone omstandigheden het doen volgen van deze lange en tijdrovende weg noodzakelijk maken.

Artikel 10. Dit artikel laat, uiteraard wederom onverminderd het bepaalde bij de artikelen 15 en 16, in beginsel, namelijk tenzij de verdragstaat van bestemming van het stuk daartegen zijn bezwaren heeft kenbaar gemaakt, toe dat een betekening of kennisgeving ook nog plaatsvindt op een van de in het artikel genoemde wijzen.

De door artikel 6, eerste lid, onder 1 en 2, van de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954, eveneens in beginsel, toegelaten wijzen van betekening of kennisgeving blijven derhalve mogelijk, waarbij de in die artikelen 6, eerste lid, onder 2, bedoelde belanghebbenden in het nieuwe voorschrift nader worden onderscheiden, nu in dit voorschrift wordt gesproken van deurwaarders, ambtenaren of andere bevoegde personen van de staat van herkomst en van iedere belanghebbende bij een rechtsgeding. Bij „andere bevoegde personen” dient met name te worden gedacht aan de Britse „solicitors”, terwijl onder „iedere belanghebbende bij een rechtsgeding” ook procesvertegenwoordigers zijn te begrijpen.

Een verschil met de regeling van de genoemde artikelen 6 is, dat een staat tegen de hier bedoelde wijzen van betekening of kennisgeving, zoals tegen die van artikel 8 van het verdrag, slechts bezwaar kan maken door een uitdrukkelijk daartoe strekkende verklaring. Voor de voorgeschreven kennisgeving aan de andere verdragstaten van zo'n verklaring zie men artikel 21, tweede lid, aanhef en onder *a* en *c*, en artikel 31, aanhef en onder *e*. Ook tot het afleggen voor Nederland van deze verklaring bestaat naar de mening van de ondergetekenden geen aanleiding.

Artikel 11. Dit artikel laat toe, dat twee of meer verdragstaten andere wijzen van betekening of kennisgeving over en weer op hun grondgebied toelaten dan die, welke zijn geregeld respectievelijk toegelaten in de voorgaande artikelen. Hierbij is er blijkens het artikel vooral aan gedacht dat twee of meer verdragstaten betekeningen of kennisgevingen van elkanders stukken door rechtstreeks verkeer tussen hun wederzijdse autoriteiten mogelijk wensen te maken.

Artikel 12. Dit met artikel 7 van de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 corresponderende artikel regelt de kwestie van de kosten voor alle in de voorgaande artikelen geregelde of toegelaten wijzen van betekening of kennisgeving.

Twee of meer verdragstaten kunnen met betrekking tot het in het tweede lid van het artikel neergelegde voorschrift afwijkende regelingen treffen (artikel 20, aanhef en onder *d*). Ook reeds getroffen regelingen als bedoeld in artikel 24, kunnen te dezen van belang zijn. Men zie in dit verband artikel 3, vijfde lid, van het tussen het Koninkrijk en de Bondsrepubliek Duitsland gesloten Verdrag ter verdere vereenvoudiging van het rechtsverkeer (*Trb.* 1962, 108) en artikel 5 van het tussen het Koninkrijk en Oostenrijk gesloten Verdrag tot vereenvoudiging van het rechtsverkeer (*Trb.* 1964, 140).

Artikel 13. Het eerste lid correspondeert met artikel 4 van de Verdragen van 1905 en 1954. Het noemt als enige toegelaten grond voor weigering van de uitvoering van een aanvraag om betekening of kennisgeving dat, naar het oordeel van de aangezochte verdragstaat, die uitvoering inbreuk zou maken op de soevereiniteit of veiligheid van de staat.

Het tweede lid bepaalt volledigheidshalve dat de uitvoering van een aanvraag niet mag worden geweigerd op de enkele grond van uitsluitende rechtmacht of het ontbreken van een actie, als in dit lid bedoeld.

Volgens het derde lid moet de centrale autoriteit de aanvrager onverwijld en gemotiveerd in kennis stellen van een weigering, een aanvraag uit te voeren.

Artikel 14. Alle moeilijkheden die ontstaan naar aanleiding van de toezending ter betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken moeten langs de diplomatieke weg worden geregeld (Tome III, blz. 376, XVIII).

Artikel 15. In het algemene gedeelte is er reeds op gewezen, dat het artikel het belang van buitenlandse verweerders bij de mogelijkheid van het voeren van verweer in bescherming wil nemen.

Gelet op hetgeen hierboven over artikel 1 werd opgemerkt, doet een geval als bedoeld in de aanhef van het eerste lid van artikel 15 zich voor, wanneer het stuk dat het geding inleidt of het daarmee gelijk te stellen stuk volgens het interne recht van het land van het geding op welke wijze dan ook ter betekening of kennisgeving aan de verweerder naar een andere verdragstaat moest worden gezonden terwijl het adres van die verweerder in die andere verdragstaat bekend was. Onverschillig is, welke betekenis dat interne recht aan de voorgescreven toezending toekent voor het voltooid zijn van de mededeling van het stuk aan de verweerder.

Doet zo'n geval zich voor en is de verweerder niet verschenen, dan moet artikel 15 worden toegepast. Dit betekent, dat dan zal moeten blijken dat van het stuk aan de verweerder mededeling is gedaan door een in de verdragstaat van bestemming van het stuk verrichte handeling als bedoeld onder *a* of *b* van het eerste lid van het artikel, en dat die handeling ook zo tijdig is geschied dat de verweerder gelegenheid heeft gehad verweer te voeren. Zoals bij de toelichting op artikel 5, eerste lid sub *a*, reeds werd opgemerkt, worden door de regeling van artikel 15 fictieve betekeningen of kennisgevingen niet zonder meer uitgesloten, maar beperkt tot de gevallen waarin zij volgens de wetgeving van de verdragstaat van bestemming van het stuk zijn toegelaten. Men zie in dit verband verder bij artikel 16.

Omdat het verdrag slechts wil ingrijpen in het geldende recht van de afzonderlijke staten indien en voor zover het dit tot het bereiken van zijn met de artikelen 15 en 16 beoogde doelstelling noodzakelijk acht, hangt het geheel van dat recht af op welk tijdstip de daarin eventueel voorgeschreven termijnen van oproeping beginnen te lopen: eerst op het tijdstip van de betekening of kennisgeving dan wel afgifte van het stuk in het buitenland of reeds op een eerder tijdstip. Een land dat het stelsel van de betekening ten parkette kent, zal zodanige betekening voor de door het verdrag bestreken gevallen dan ook ondanks de regeling van artikel 15 kunnen handhaven voor de vaststelling van het tijdstip waarop de termijn van oproeping begint te lopen (alsmede voor het tijdstip waarop het recht van dat land eventueel gevolgen verbindt aan het instellen van

een vordering, zoals sluiting van een lopende verjaring en het verschuldigd worden van moratoire interesten).

Volgens het slot van het eerste lid van het artikel moet de betekening of de kennisgeving dan wel de afgifte zo tijdig zijn geschied, dat de verweerder gelegenheid heeft gehad (in een geval van een door de wetgeving van het land van bestemming van het stuk toegelaten fictieve betekening of kennisgeving: geacht moet worden gelegenheid te hebben gehad) verweer te voeren. In een land dat de betekening ten parkette handhaaft, zal deze bepaling er wel toe dwingen, dat voor de betekening of kennisgeving dan wel afgifte van het stuk in de verdragstaat waarvoor het bestemd is, de door het verdrag in de artikelen 2-7 mogelijk gemaakte rechtshulp wordt verkozen boven andere volgens de artikelen 8-11 toegelaten wijzen van betekening of kennisgeving dan wel afgifte. Immers zal de mogelijkheid van toepassing van artikel 15 daardoor worden verkleind. Men zie in dit verband hetgeen hierboven in het algemeen gedeelte is opgemerkt over de in Nederland thans gebruikelijke wijze van kennisgeving in het buitenland van overeenkomstig artikel 4.8° van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering betekende exploitanten.

Blijkt niet, dat van het stuk tijdig betekening of kennisgeving dan wel afgifte is gedaan, dan zal voortprocederen niet mogelijk zijn. Met name zal de rechter geen verstek tegen de niet-verschenen verweerder mogen verlenen. Hij zal zijn beslissing moeten aanhouden totdat alsnog blijkt dat aan de genoemde vereisten is voldaan (Men zie echter ook het tweede lid en het derde lid). Uiteraard zal de rechter ook een nadere dag voor de behandeling van de zaak kunnen bepalen en daarbij de eiser gelegenheid kunnen geven de gedaagde opnieuw, of alsnog, op een door het verdrag geregelde of toegelaten wijze in kennis te stellen van het stuk.

In het tweede lid van artikel 15 wordt er rekening mee gehouden dat met name landen die het stelsel van de betekening ten parkette kennen, het verdrag onaanvaardbaar zullen achten omdat het eerste lid van dat artikel naar de mening van die landen de weegschaal al te sterk doet overslaan naar het belang van de verweerder. Daarom is in het tweede lid aan elke verdragstaat de mogelijkheid gegeven, de in dat lid bedoelde verklaring af te leggen. Wordt de verklaring door een verdragstaat afgelegd, dan is de rechter van die staat in een geval waarin hij zonder de verklaring zijn beslissing volgens het eerste lid zou moeten aanhouden, bevoegd (dus niet verplicht) toch een beslissing te geven, mits aan elk van de in het tweede lid genoemde voorwaarden is voldaan.

De eerste van deze voorwaarden is dat het stuk is toegezonden op een van de in het verdrag geregelde wijzen, derhalve op de wijze van artikel 3 of op een van de in de artikelen 8-11 bedoelde wijzen.

De tweede voorwaarde is dat sedert het tijdstip van de toezending een termijn is verlopen die de rechter voor elk afzonderlijk geval moet vaststellen, doch die ten minste zes maanden moet bedragen. Afgezien van deze minimumtermijn is het derhalve geheel overgelaten aan het oordeel van de rechter, wanneer hij zich gerechtigd kan achten toch een beslissing te geven. Aldus zal de rechter in elk afzonderlijk geval bijvoorbeeld rekening kunnen houden met de wijze waarop de toezending van het stuk heeft plaats gevonden, met de omstandigheid dat een eventueel door hem bevolen andere wijze van toezending evenmin resultaat heeft opgeleverd, alsmede met de eventueel gebleken houding van de verweerder (onttrekking aan een betekening of kennisgeving dan wel afgifte).

De laatste voorwaarde is, dat in weerwil van alle daartoe bij de bevoegde autoriteiten aangewende pogingen, geen bewijs van betekening of kennisgeving kon worden verkregen. Of in enig geval aan deze voorwaarde is voldaan, is eveneens geheel overgelaten aan het oordeel van de rechter.

Volgens het laatste lid van het artikel zal de rechter steeds bevoegd zijn, in spoedeisende gevallen voorlopige of conservatoire maatregelen te nemen. Dank zij dit voorschrift zal de president van een Nederlandse arrondissementsrechtbank derhalve een beslissing in kort geding kunnen geven, zonder dat

behoeft te blijken, dat aan de door artikel 15 gestelde voorwaarden is voldaan.

Men zie over het tweede lid van dit artikel verder het in het slot van deze memorie van toelichting opgemerkte.

Artikel 16. Dit artikel houdt rekening met de mogelijkheid, dat tegen een door artikel 15 beschermde verweerder, ondanks die bescherming, toch een verstekbeslissing is gegeven, en dat die verweerder hiervan pas na het verstrijken van de termijn voor het aanwenden van een rechtsmiddel kennis krijgt. Voor zulke gevallen schept het artikel de mogelijkheid dat aan de verweerder een nieuwe termijn voor het aanwenden van het rechtsmiddel wordt toegestaan, mits aan elk van de in het eerste lid van dit artikel gestelde voorwaarden is voldaan.

De eerste voorwaarde, genoemd onder *a* van het eerste lid bestaat uit twee onderdelen. In de eerste plaats moet de verweerder geen gelegenheid hebben gehad zich te verweren, doordat het stuk dat het geding inleidde of het daarmee gelijk te stellen stuk hem niet tijdig heeft bereikt en dat dit buiten zijn schuld is geschied. Aan dit gedeelte van de voorwaarde zal ook zijn voldaan wanneer van het stuk in het land van zijn bestemming weliswaar tijdig aan de verweerder betekening of kennisgeving is gedaan, doch in overeenstemming met hetgeen de wetgeving van dit land onder de gegeven omstandigheden voorschreef, die betekening of kennisgeving er een aan de woonplaats van de verweerder of een fictieve was en het stuk vervolgens de verweerder, buiten diens schuld, niet tijdig heeft bereikt. In de tweede plaats moet de verweerder geen gelegenheid hebben gehad een rechtsmiddel aan te wenden, doordat de beslissing hem niet tijdig heeft bereikt en dit buiten zijn schuld geschiedde. Ook de beslissing zelf moet derhalve, wil de eerste voorwaarde zijn vervuld, buiten de schuld van de verweerder niet tijdig in werkelijke zin te zijner kennis zijn gekomen.

De tweede voorwaarde, genoemd onder *b* van het eerste lid, behoeft geen toelichting.

Volgens het tweede lid moet het door de verweerder gedane verzoek om verlenging van een nieuwe termijn voor de aanwending van een rechtsmiddel, wil het ontvankelijk zijn, binnen een redelijke termijn na het in dat tweede lid bedoelde tijdstip, zijn ingediend. Of deze termijn in enig concreet geval als redelijk is aan te merken, is geheel overgelaten aan de rechter van het land van het geding.

In het derde lid is er rekening mee gehouden dat een staat zich op het standpunt zal stellen dat de regeling van het tweede lid de rechtszekerheid al te zeer in gevaar zal kunnen brengen en het verdrag op die grond niet aanvaardbaar zal achten. Daarom is aan elke verdragstaat de mogelijkheid gegeven, de in dat lid bedoelde verklaring af te leggen. Is door het land van het geding zodanige verklaring afgelegd, dan zal een verzoek om verlenging van een nieuwe termijn voor de aanwending van een rechtsmiddel in ieder geval niet ontvankelijk zijn, indien het is gedaan na het verstrijken van de in de verklaring genoemde periode. Men zie over deze verklaring verder het in het slot van deze memorie van toelichting opgemerkte.

Ook het laatste lid van het artikel beoogt de rechtszekerheid te dienen.

Artikel 17. Dit artikel, het enige artikel waaruit hoofdstuk II van het verdrag bestaat, verklaart de artikelen 2-13 van het eerste hoofdstuk van overeenkomstige toepassing op buitengerechtelijke stukken, mits de aanvraag afkomstig is van autoriteiten en deurwaarders van een (andere) verdragstaat. Voor de vraag wanneer er sprake is van een „autoriteit” zie men het hierover bij artikel 3 opgemerkte.

Artikel 19. Dit artikel is opgenomen op voorstel van de delegatie van de Verenigde Staten naar de Tiende Zitting. Het opent de mogelijkheid, dat een verdragstaat voor de betekening of kennisgeving op zijn grondgebied van uit een andere verdragstaat afkomstige stukken een bijzondere regeling geeft die afwijkt van die, bedoeld in artikel 5, eerste lid onder *a*.

Artikel 22. Het verdrag zal, op de wijze als in het artikel aangegeven, in de plaats treden van de artikelen 1-7 van het Rechtsvorderingsverdrag van 1905 en van dat van 1954.

Artikel 23. Dit artikel handhaaft de regeling van het gevolg van kosteloze rechtsbijstand vervat in artikel 23 van het Rechtsvorderingsverdrag van 1905, respectievelijk van artikel 24 van het Rechtsvorderingsverdrag van 1954, in de verhouding tussen de staten die partij zijn bij het ene of het andere verdrag en die partij worden bij het nieuwe verdrag, echter alleen indien toezending van de stukken geschiedt op een wijze, die eveneens is geregeld of toegelaten in die oude verdragen.

Dit laatste betekent, dat de zoëvengenoemde artikelen niet van toepassing zijn, wanneer de toezending via de centrale autoriteit van een andere verdragstaat heeft plaats gehad.

De artikelen 26-31, waarvan het laatste hierboven reeds ter sprake is gekomen, bevatten goeddeels de gebruikelijke protocolaire bepalingen en behoeven geen toelichting. Slechts zij er op gewezen dat artikel 29 voor het Koninkrijk de mogelijkheid opent de werking van het verdrag te beperken tot Nederland, of, aanstonds bij de bekrachtiging dan wel naderhand, uit te breiden tot Suriname en de Nederlandse Antillen. De regering van de Nederlandse Antillen heeft doen weten prijs te stellen op het openhouden van de mogelijkheid tot eventuele latere medegelding. Voor Suriname dient deze mogelijkheid ook te bestaan.

Het verdrag is thans in werking getreden voor Barbados, België, Botswana, Denemarken, Finland, Frankrijk, Israël, Japan, Malawi, Noorwegen, Portugal, Turkije, de Verenigde Arabische Republiek, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten van Amerika en Zweden. Voorts is het verdrag nog ongetekend, behalve voor het Koninkrijk der Nederlanden, voor de Bondsrepubliek Duitsland en Luxemburg.

Indien het verdrag voor Nederland wordt aanvaard, zal het, gelet op zijn artikelen 15 en 16, aanzienlijk ingrijpen in het Nederlandse interne procesrecht. De ondergetekenden zijn evenwel van mening, dat in verband met het sterk toegenomen internationale rechtsverkeer tot de bekrachtiging behoort te worden overgegaan. Wel zullen zoals uit het voorgaande blijkt naar hun mening de in artikel 15, tweede lid, en artikel 16, derde lid, bedoelde verklaringen voor Nederland moeten worden afgelegd.

De Staatssecretaris van Justitie,

J. F. GLASTRA VAN LOON.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

M. VAN DER STOEL.